

Péter Ágnes retrospektív kiállítása

Magyar Kortárs Galéria, Vermes villa, Dunaszerdahely, 2006. X. 6–XI. 4.

„A valóság állandó változásban van, akkor is, ha erre nem irányul kifejezett, racionális emberi szándék” – írja Whitehead Folyamat és valóság című könyvében.

Péter Ágnes ezt a gondolatot modellezi, alkotásai nem statikus tárgyak, hanem az installálás során a fény segítségével, vagy a szemlélő mozgását követve alakulnak, állandó mozgásban vannak. Nem egy mozdulatlan állapotot, hanem egy folytonosan módosuló alkotómunkát mutatnak be, és hasonlóan aktív nézési módszert kívánnak meg. A történet maga a látvány, ami többdimenziós, még akkor is, ha sík ábrázolásról, grafikai munkáról van szó. A szobrászi szemlélet által kisajátított, felhasznált, megmozgatott térnek kiemelt szerepe van a munkák készülése során, annak átalakítása a fő mozzanat. A látható formák jelentéstartománya emiatt nem a narráció révén, hanem egy sajátos téri tapasztalatban foghatók meg, amelyek objektivizálódnak, vagyis általános jelentéssel rendelkeznek, már nem műként funkcionálnak, hanem mindenki számára megélhető tér-sebesség-fény-szín-forma-élménnyé válnak.

A térben a körülöttünk elhelyezkedő tárgyak, szobrok, grafikák amellest, hogy gazdagítják a térformákról alkotott eddigi elképzeléseinket is, érezhetővé tesznek általánosan megfogalmazható fizikai fogalmakat. Teret, sebességet, időt, gyorsulást, de mesélnek az emberi agyban játszódó olyan jelenségekről, mint pl. az álom, a képzelet, az emlékezet. Ami a legfontosabb: a művek a kreativitás folyamatos lehetőségéről szólnak...

A kreativitás az, amelyen keresztül az ember eljuthat a lét legnagyobb adományához, a teremtés megtapasztalásához. Whitehead szerint „a szubjektumok tapasztalásán kívül nincsen semmi, semmi, a puszta semmi” és ennek eszköze „épp a kreativitás az újdonság körkörös nyitott elve, »a legmagasabb rendű általánosság végső kifejezése«, az a legáltalánosabb fogalom, mely a valóságra vonatkoztatható.”*

Péter Ágnes munkásságának az épített környezet formálása is része, itt a kiállításon is láthatunk szoborépítményeket, de megvalósultak köztéri munkái is, Zalaegerszegen egy díszkút, Budapesten egy óratorony, és egy templom belsőépítészeti kialakítása.

Talál az a cím, amit Wehner Tibor adott a Péter Ágnes munkáiról szóló tanulmányának:

A tér túlnő önmagán. Valóban mintha a művésznek már kevés lenne a földi körülmények között érzékelhető téri dimenzió, és folyton tágítaná a teret, mintha dimenziókat lépne át, ismeretlen kiterjedéseket nyitna meg, nemcsak fizikai, de szellemi értelemben is. A misztika távol áll Péter Ágnes gondolkodásmódjától, ahhoz túlságosan tudatos alakító munkát végez, de a művek hatásmechanizmusában mégis van valami misztikus, mágikus elem. A művekben nemcsak az egyéni technikával megmunkált anyagok fizikai jelenlétét érezni, hanem egy szellemi síkot is, amely nemcsak valóságosabbá teszi a műveket, hanem el is távolítja a nézőtől. Ez a kettősség kölcsönöz spirituális töltést, a kemény, rideg anyagokból készült műveknek is.

A legtalálóbb az a stíluskereső kifejezés, amivel N. Mészáros Júlia jellemezte ezt a vonást: transzcendens realizmus. A realizmus fontos elem, a művek valóságosak, és a látvány ébresztette érzetek is reálisak, létezők, de az azokat létrehozó erő mégis a transzcendenciában gyökerezik, a fizikai érzékelésen túlmutat.

Számomra lenyűgöző az, ahogy a mozgást és ugyanakkor erőt és elmélyültséget is egyszerre tudja éreztetni a munkáiban. A láthatón túli dimenzió – nevezzük akár hitnek vagy filozófiának – az alkotó aktus első állomásaként épül be a műbe és nem egy későbbi verbális kísérlet eredménye.

A formajegyek lényegtelenek a művész számára, de mintha szándékosan az emlékeinkben élő (művészet)történet előtti tárgyformáló tevékenységünkre utalnának vissza.

A művek mindegyike sajátos világmodell, amelyek kreativitási gyakorlatként az emberi természet rejtelseinek feltárására is alkalmasak, az emberi gondolkodás folyamatát modellezve le.

Az anyagok és technikák használatában is dinamizmus jellemzi az alkotót, a szobrászat hagyományos anyagai mellett – grafikáiban – a legfrissebb számítógépes grafikai eljárásokat sem utasítja el. Tárgyai és grafikai lapjai egyszerre kultikus objektumok, tudományos kísérletek, térkonstrukciók, szellemi modellek, s az esztétikai élvezet tárgyaivá is válnak.

Szobrai a gravitációval folytatnak harcot, olyan jelenségeket bemutatva, mint a Mágnes (1997) működése, Repülés (1999), amelyeken a formai elemek mellett a fényt beengedő felületek kialakítása is elősegítik a kívánt kikönnyülést. A Sebesség (Speed) (1996) című szitanyomatán és az Erők I–IV. (1996) című ceruzarajzain a gépalkatrészeknek tűnő hengereket a művész véget nem érő pörgésbe lendítette, amelyet a felületek zaklatott megmozgatásával és a központosított, szimmetrikus szerkesztésekkel erősített meg. A hűvös anyagok és színek ellenére a plasztikák és rajzok szenvedélyes, heves indulatokkal töltődnek, amit a művész a felületekbe beszívódott erőteljes személyes gesztusokkal ér el.

Az Éter (1996) című plasztikája – a kozmikus tárgynak látszó, sebzett felületű, tűznyelveket formázó széleivel organikussá váló félhengerbe helyezett hideg üvegcsövek és az éles szélű, sima felületű szabályos, de rozsdás háromszögekkel – a művész teljességigényének kifejeződése. A rideg átlátszatlan fém és a fényt áteresztő üveg, egyszerre az áthatolhatatlanság és a törékenységek képzetét kelti bennünk, és a két ellentétes tulajdonságokkal bíró anyag egy dologban megegyezik, hogy mindkettő a tűz forráságának engedve olvad meg.

Az Áttetsző hengerek (2001) a gesztusokkal és szabályos, térérzetet keltő finom csiszolt felületükkel, a végtelent sejtetik. A központosítás nemcsak szerkesztési elv a művésznél, hanem lényegi gondolat. Egyrészt a szobor, a mű képezi a központot, amely az általa kisajátított térnek a közepébe áll, így strukturálva a körülötte keletkező teret, másrészt az előzetes szellemi konstrukció válik a mű centrumává.

A művész legújabb munkái, az Indiában készített, számítógéppel átalakított épületekről készített fotói – amelyek háttérében korábbi műveinek végtelen felületei jelennek meg – egy új szellemi világegyetem megismerési folyamatának első produktumai, amelyek nyomán új és új középpontok bontakozhatnak még ki...

Jegyzet

* Csikós Ella W. elemzésében idézi. Forrás:

<http://epa.oszk.hu/00100/00186/00010/3csikos014.html>